

Búkū Īrī Rī Ngá Lāngára Ūnīzú Kēlīkó Tị Sī

Kēlīkó Primer Book Two

Búkū anji tã ũnī'ba rīpi vé rī
Pupil's book

1st Edition

Authors:

Naphtali H. Gale, Ezekiah Dada, Elisa A. Cosmas,
Samson D. Muka, and Moses T. Peter

ONEBOOK

SIL

Búkū nōri 'bá Kẹ̀lìkọ tị sī' bá rī pi sīkí nī, kọpivé rú
'dī: Nāfātālī H. Gálě, Ězēkíyā Dādá Ělísā Ā.
Kósīmāsi, Sámson D. Mūkā, Mósēs T. Pítā sī. SIL sē
kọpi ní úmī búkū rī sīzú rī nī.

Índrílíkí rī pi Ězēkíyā L. Yāsónā údé nī.

This book was written by the Kẹ̀lìkọ Language Committee members: Mr. Naphtali H. Gale, Mr. Ezekiah Dada, Mr. Elisa A. Cosmas, Mr. Samson D. Muka, and Mr. Moses T. Peter, with technical assistance from SIL.

Illustrations were drawn by Mr. Ezekiah L. Yasona.

Comments may be sent to this address:
Keliko Literacy Programme
c/o SIL, PO Box 64, Juba, South Sudan
email: keliko_project@sil.org

© 2015, Keliko Language Committee & SIL

1st Edition August 2015
Trial Edition Revised, 2006
Trial Edition, 2000

Publisher: SIL
Place of publication: Juba, South Sudan

Tā Ámázú

Ímbátá 32 rĩ: pá (p).....	4
Ímbátá 33 rĩ: nyányáku (ny).....	6
Ímbátá 34 rĩ: dā (d).....	8
Ímbátá 35 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	10
Ímbátá 36 rĩ: fū (f).....	13
Ímbátá 37 rĩ: ọ̀fọ̀ (ọ), ọ̀ngú (ó), ọ̀nyúfí (ò)	15
Ímbátá 38 rĩ: wāndé (w).....	17
Ímbátá 39 rĩ: yéré (y).....	19
Ímbátá 40 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	21
Ímbátá 41 rĩ: ze (z).....	24
Ímbátá 42 rĩ: ímbá (mb).....	26
Ímbátá 43 rĩ: jó (j)	28
Ímbátá 44 rĩ: yíí (íí), sǐí (ǐí), síí (ìí).....	30
Ímbátá 45 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	32
Ímbátá 46 rĩ: ùndógó (nd).....	35
Ímbátá 47 rĩ: ngǔú (ǔú), tuú (uú)	37
Ímbátá 48 rĩ: úyáná (η)	39
Ímbátá 49 rĩ: (mv).....	41
Ímbátá 50 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	43
Ímbátá 51 rĩ: ndrǐí (ndr)	46
Ímbátá 52 rĩ: (ěé), (eé), (ê).....	49
Ímbátá 53 rĩ: trǔtrǔnǎ (tr).....	51
Ímbátá 54 rĩ: nje (nj).....	53
Ímbátá 55 rĩ: gbándā (gb).....	55
Ímbátá 56 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	57
Ímbátá 57 rĩ: lǒǒmvú (ǒǒ), kǒpi (ò)	60
Ímbátá 58 rĩ: 'yì (y).....	62
Ímbátá 59 rĩ: kpákí (kp).....	64
Ímbátá 60 rĩ: mgbáyá (mgb)	67
Ímbátá 61 rĩ: sǒó (ǒó), coó (oó), fô (ô).....	69
Ímbátá 62 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	71
Ímbátá 63 rĩ: 'wi ('w)	74
Ímbátá 64 rĩ: hulúhulú (h)	76
Ímbátá 65 rĩ (Ẹ̀ndị̀tā)	78

Ímbátá 32 rĩ: pá (p)

p P

Bígá 'bu ĩ pá

Ú'dú ālu Bígá mụ ọnyú ũ'bāá, ĩri ní údrógú ísúzá ọnyú rĩ agá. Kā lěé 'buú, 'bu ĩ pá, pá ni ní pĩzú. 'Bo údrógú rĩ ápá rá. ĩri ní mụzú ũjógú Vātā vú. Fi Vātā vúgé 'dālé, Vātā ní ĩri zizú, “Ngá rĩ ā'di?” Kĩnĩ, “Á 'bu mâ pá údrógú ārē gá.” Vātā kĩnĩ, “Mí lě údrógú sī á'di 'oó ānĩ?” Kĩnĩ, “Má lě ȳcógú úcé ānĩ.”

Vātā ní kúru ũjó í'dúzú pá ní trizú, ũdrȳzú bōngō bāāngá ule ni sī, ĩri ní kúru 'i sezú gȳzú 'bẹtĩ 'dāle.

pá

1

pá
p

2

p	p	p
á	ĩ	a
pá	pĩ	pa

3

pála
pá la
pála

pūkú
pū kú
pūkú

4

pála
gála
lála

pūkú
cūkú
'dūkú

5

pa	pā	pá	pā	paá	pá	pa	paá
----	----	----	----	-----	----	----	-----

p p p P P P

Í tu pá sī āsī ?

1. Bígá 'bu 'î pá údrógú ārē gá.
2. Vātā ūdrō Bígá āpá bōngó bāánjá ule ni sī.

Ímbátá 33 rĩ: nyányáku (ny)

ny Ny

Nyányáku úfú Áséru ri

Ú'dú ālu Áséru ri ọnyú co. Ísúzó nyányáku fi kuú ọnyú rĩ agá, nĩ kuyé. Īri ní ímvízú rĩ gé, nyányáku rĩ ní í'dézú drĩ ni gé sĩ. Úfú ĩri, Vātā ní ndrezú, kĩĩ, “Áséru nyányáku mí drĩgé 'dĩ.” Áséru ní 'i a'bezú vūgá, “Kāákĩ ri zizú mâ pá!” Ísúzó Kāákĩ ri íjá ga.

Kāákĩ kã njuú ísú Vātā 'dị nyányáku rĩ 'beé ásé agá gí. Áséru ní kúru ívé ọnyú ọ'dúzú 'bāzú 'í drĩgé, ĩnĩ mvizú 'bětj.

nyányáku

1 nyányáku
nyá
ny

2 ny
a
nya

ny
ĩĩ
nyĩĩ

ny
i
nyi

3 nyékéré
nyé ké ré
nyékéré

nyírí
nyí rí
nyírí

4 nyírí
lírí
mírí

nyíí
líí
tíí

5 nyi nyíí nyí nyíí nyi nyí nyíí

ny ny Ny Ny

nyányáku nyírí

1. Kǎákī ri íjǎ ga.
2. Nyányáku fi kuú Áséru vé ọnyú agá.

Ímbátá 34 rĩ: dā (d)

d D

Vātā ku tábā sengará

Ú'dú ālu ũjógú Vātā ri pála sī bóró tị gé. Īri ní dā í'dúzú tábā be, zị ācí Áséru vú ísúzú Áséru ri ngá 'yị. 'Bo Áséru gā ācí rĩ í'dúgá sī. Vātā ní 'î ngá ācí rĩ í'dúzú 'bāzú dā rĩ drịgé. Ācí rĩ ní 'dezú pá ni gé, pá ni ní vezú. Īri ní Áséru ri zizú kīnī, "Mā pá ve gí." Áséru kā ndreé pá ni ve gí, Áséru ní njuzú yĩ be dāzú pá ni gé. Vātā kīnī, "Tábā sē mā pá ve gí, dō 'díní lē mā ku tábā rá." Īri ní ívé dā pi 'bezú tábā rĩ be céré ásé agá, gō tábā seé dī kuyé.

dā

1

dā
d

2

d
ā
dā

d
ĩ
dĩ

d
ẹ
dẹ

d
ĩí
dĩí

3

dịri
dị ri
dịri

dōngí
dō ngí
dōngí

ídĩ
í dĩ
ídĩ

4

dịri
pịri
vịri

ídĩ
íbĩ
í' bĩ

dĩi
bĩi
pĩi

5

dā	dāá	dâ	dá	dã	dâ	daá
----	-----	----	----	----	----	-----

d d D D Kãākĩ kĩĩ,

"Íbĩ dōngí rĩ dĩ."

1. Tábā sē Vātā āpá ve gí.
2. Áséru ri ngá 'yị.

Ímbátá 35 rĩ (Ẹndītā)

Vātā lě ũjọ sěé

Ú'dú ālu Vātā ri mu jọkọnĩ gé. 'Dụ ũjọ sírí'bá be ãndĩ. Kā caá jọkọnĩ gé 'dǎlé, Tĩ'bā ní ãri zizú, “Mĩ rú ā'di 'i, mí lě ā'di?” Vātā kĩnĩ, “Á lě 'bá ngá nya'bá ku rĩpi ní ũjọ ngá nyazú ni sěé, 'bó ma sírí'bá vu ãndĩ.”

Tĩ'bā gụ drĩ gụgụ. Tĩ'bā kĩnĩ, “Á gǎ sĩ.” ãri ní 'bá rĩpi zizú Vātā ri ũdrōzú 'dúzú 'bāzú ụtú gé. Vātā ní ũkúni Ásėru ri zizú tí, ãnĩ ãri drozú mvizú úyė sě 'bá rĩpi ní ũjọ rĩ kuyė.

1

ĩ	á	p	i	d	a
ó	v	ny	ị	ẹ	dr

2

úvǎ
ú vǎ
úvǎ

ónyǎ
ó nyǎ
ónyǎ

údė
ú dė
údė

ápǎ
á pǎ
ápǎ

fizú	pĩzú	ũjógú	lě
ĩní	pála	ũdrōzú	mâ
ónyú	ũjó	'yi	dā
ā'di	pá	nyányáku	gā
'dizú	kĩnĩ	tábā	dō
úfú	'díni	ve	ku

1. Nyányáku _____ Áséru ri.

tábā úfú pála

2. Vātā ní _____ drí gé.

nya'bán ĩtā pĩzú

3. Kāákí kīnĩ _____ drí 'díni.

mî 'dizú ídrízú

4. Ākáyō _____ tábā gí.

ũjó

ku

nyazú

Ōcógú nya ēlī zāá

rī gí.

1. Vātā mụ jōkónī gé.
2. Tī'bā gụ Vātā sī.

Ímbátá 36 rĩ: fũ (f)

f F

Tĩbā ísú ọnyúfí pẹti fũ āgá

Ú'dú ālu Tĩ'bā ri mụ ọmvú gé. Ísú pẹti fũ be ọnyúfí be agá ni. Ícé fũ rĩ ngũú, ọnyúfí ní íkpúzú ĩri zāzú drí gé drí ni ní pĩzú. Īri ní fũ rĩ 'bezú ásé agá pí ọnyúfí rĩ be.

Mụ ũjóbá Vātā vú ũjó bĩ ísú Vātā ri mángā nya. Vātā ní ĩri zizú, “Mí lě ā'di?” Tĩ'bā kĩnĩ, “Má lě ũjó.” Vātā kĩnĩ, “Ásě mí ní ũjó ku.” Mí trị mî drí pẹti fũ rĩ sĩ.

Tĩ'bā kĩnĩ, “Dō 'dĩni mî mvi 'bẹtí.” Īri ní mvizú gōzú 'bẹtí, ca ọmvú gé kuyé.

1

fũ
f

fũ

2

f
ũ
fũ

f
ě
fě

f
ĩ
fĩ

3

úfú
ú fú
úfú

ũfá
ũ fá
ũfá

úfá
ú fá
úfá

4

úfú
údú
únyú

ũfá
ũbá
ũká

úfá
úlá
úsá

5

fi	fií	fĩ	fi	fĩ	fí	fíí
----	-----	----	----	----	----	-----

f f f F F F

fẽ fãá fũ

1. Õnyúfí fi fũ agá.
2. Tĩ'bã mụ Vātã vú ũjó bĩ.

Ímbátá 37 rĩ: ọfẹ (ọ), ọngú (ó), ọnyúfí (õ)

ọ Ọ
ó Ó
õ Õ

Bígá ápá ọnyúfí sĩ

Ú'dú ãlu Vātã ísú ọnyú peti sígẹ. Ísúzó Bígá ndre ọnyú rĩ drĩdrĩ ni rá. Īri ní Bígá ri bízú kĩnĩ ĩ mụkí ọnyú njuú 'dãá'dã. Bígá ní ẹ'yĩzú.

Kã caá ũndró sĩ, kọpi ní kúru 'dezú mụzú. 'Dụkí ãcí sí, gāláká be kùlúkú sĩ. Kọpi kã caá Vātã ní 'bĩĩ peti rĩ ẹjĩ gazú káyārĩ, ọnyúfí ní ĩdāzú kọpi drĩgẹ. Bígá nga kpélé ọngú gé, nju í'dé kùlúkú rĩ drĩgẹ, kùlúkú rĩ ọfẹ rá. Vātã nju ọnyú rĩ 'bãá vūgá ĩri ní ũdrōzú sēzú Bígá ní. Īri ní ívé rĩ ũdrōzú 'dụzú kọpi ní kúru mvizú 'bětĩ.

ọfẹ

ọngú

ọnyúfí

1

ọfẹ
ọ

ọngú
ó

ọnyúfí
õ

2

ọfọ
ọngú
ọnyúfí

3

ọ ọ ọ ọ ọ ọ ọ ọ

ó ó ó ó ó ó ó ó

õ õ õ õ õ õ õ õ

õ ó ọ ó õ ọ ọ ó

ọ Ọ ọ Ọ ọ Ọ

ọnyúfí ọngú

1. Bígá ápá ọnyúfí sī.
2. Vātā pi vé kùlúkú ọfọ gí.

Ímbátá 38 rĩ: wāndé (w)

w W

Tĩ'bā vé wāndé fūkūrú

Tĩ'bā sa ɪ̂ wāndé létì mùpì jòkòṅĩ gé rĩ gārāgá. 'Bá mù'bá jòkòṅĩ gé rĩpì rì wāndé rĩ unje, ísúzó wāndé rĩ drĩ fūkūrú. Kĩnĩ, “Dò 'dĩnì, lē ɪ̂ mù létì rĩ āzũú rá.” Īrì ní mùzú létì rĩ āzũú.

Ú'dú ālu Tĩ'bá ũkú nì mù 'bá wāndé unje'bá rĩpì ísú, ĩrì ní kòpì údrózú ọngú sī. Ālu nì vé kũlúkú ní í'dézú, ọfuzú ọnyú be írā drĩgé. Ũkú rĩ ra mùpì lūú Tĩ'bā ní, Tĩ'bā gụgụ. 'Bá ālu ní pĩzú 'a gá, kĩnĩ, “Tĩ'bā vé wāndé sē ínì tā nĩ.”

Īrì ní ímúzú Tĩ'bā vú, Tĩ'bā ní ĩrì ní ũjò sězú, ĩrì ní ídrízú. Tĩ'bā kĩnĩ, “Lē ku ĩnì ívé wāndé izazú fūkūrú.”

1

wāndé
wā
w

wāndé

2

w
ũ
wũ

w
a
wa

w
e
we

3

wā rā
wā rā
wā rā

Wā rú
Wā rú
Wā rú

wá tá
wá tá
wá tá

4

wā rā
vā rā
pā rā

Wā rú
fā rú
tā rú

5

wụ	wụ	wụ	wụ	wụ	wụ	wụ
----	----	----	----	----	----	----

w w W W

Wā rú mụ wá tá gá lé sī.

1. Bígá 'du gāláká ãcí be mụ ọmvụ gé.
2. Ásérú ísú 'bá rīpi wāndé unje.

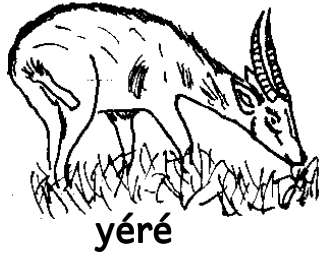
Ímbátá 39 rĩ: yéré (y)

y Y

'Búḍe ísú yéré yĩ gé

Ú'dú ālu Tĩ'bā pi mụkí ũkúni 'Búḍe be ọmvú gé. Cakí ọmvú gé 'dālé, ĩní rizú ọmvú rĩ āzú. Yĩí úvā ní Tĩ'bā ri ndēzú. Kĩnĩ 'Búḍe ā mụ ĩní yĩí ĩbēé yĩí gé 'dālé. 'Búḍe ní mụzú.

Kā caá yĩí gé 'dāá, ísú yéré ri yĩí mvụ. 'Búḍe ní njuzú lūzú Tĩ'bā ní ísú Tĩ'bā ri úsụ ākó. Nju ú'bú be, yéré rĩ kā ĩri ndre nga ápá úyé, Tĩ'bā kĩnĩ ẹcịngará úsụ ākó rĩ ũnjí. Sē 'ĩ ápíkí zāá sī gí. Ānĩ 'Búḍe ĩbē yĩí rĩ kuyé, Tĩ'bā gō mụy yĩí rĩ mvụy yĩí gé 'dāá ũgōgō. Kọpi ní gōzú ọmvú rĩ āzú, 'Búḍe nō íjā kọpi ní kúru mvizú 'bētí.

1

yéré
yé
y

2

y
ā
yā

y
ĩ
yĩ

y
ị
yị

y
u
yu

3	yéré yé ré yéré	úyú ú yú úyú	ĩyí ĩ yí ĩyí
---	-----------------------	--------------------	--------------------

4	yéré lére	úyú útú
---	--------------	------------

5	yi	yĩ	yí	yĩ	yĩ	yi	yí
---	----	----	----	----	----	----	----

yú YY Dō yéré rĩ sĩ,
ma la ásé agá.

1. Tĩ' bā pi mụkí ómvú gé.
2. 'Bá rĩpi ní Vātā ri ũdrōzú.

Ímbátá 40 rĩ (Ẹnditā)

45

Tĩ'bā ũpĩ bāá yéré ní

Tĩ'bā sa Ẹ wāndé lẹti gārāgá. Yéré rĩpi ri wāndé rĩ nya. Ẹ'dú ālu 'Búde ca yéré rĩpi ísú. Kọpi ndrekí Ẹri, ápákí muṣ ọnyú fūkūrú rĩ gélêrú ọngú sī. 'Búde 'de muṣ Tĩ'bā ri bĩí. Tĩ'bā ní bāá jizú, sírí'bá be Ẹndĩ. Ũ'bā bāá rĩ kárákara yéré mu'bá rĩpi vé lẹti āzūú āní.

Ẹ'dú ālu Tĩ'bā vé ọcógú ní yéré rĩ drozú ā'yĩzú bāá ũ'bāá rĩ gé. Ọnyúfí ní Tĩ'bā ri ọlúzú 'bẹtí 'dālé. Tĩ'bā pē anji rĩpi muṣ bāá rĩ ndreé, ísúkí yéré rĩ ā'yĩ 'a gá, kọpi ní muṣ lūú Tĩ'bā ní. Tĩ'bā ká njuú cāá, ísú yéré rĩ ápá gí. Kĩnĩ, “Á! Mā nĩ dō 'dĩni, ma adri bāá rĩ gārāgá.”

1

a	w	ĩ	f	o	ì
ũ	ny	v	ụ	y	ọ

2

ótú
ó tú
ótú

ngongo
ngọ ngọ
ngongo

õrógũ
õ rọ gũ
õrógũ

lũú

drozú

ãzũú

sírí'bólá

ũ'bã

kôpi

Tĩ'bã

õnyúfí

rú

unje

rá

údrózú

íce

fũkũ

jịzú

ũ'bãá

nju

ĩndĩ

zikí

ndrekí

ọfụ

ngakí

'Búde

wãndé

yéré

gụgụ

1. Vãtã vé dã _____ gí.

urukọ

ọfụ

jőkọnĩ

2. Vãtã _____ õnyú rĩ sée Bígá ní rá.

ngũkí

ngazú

nju

3. Ëlĩ í'dé vũgá _____ sĩ.

úpésí

íce

drozú

4. 'Bá ụrụkọ _____ 'Búde ri.

ngazú

zíkí

fū

Ọrọgū rĩ ã ụrụkọ

ngāá?

1. Ọcógó nga ọngú gé yéré rĩ sī.
2. Anji rĩpi ísúkí yéré ã'yĩ jí.

Ímbátá 41 rĩ: ze (z)

z Z

Tábā úvá ndē Tĩbā ri

Ú'dú ālu tábā úvá ndē Tĩ'bā ri káyĩ. Ri kú lúpánjá drĩgé, ze 'i pẹtị rụ gé. Ísúzú vú kárákara se tábā kuyé. Kǎákĩ ka lěé muḅ jǒkǒnĩ gé. Kĩnĩ Kǎákĩ ā je ínĩ tábā ĩndĩ. Kǎákĩ kǎ caá jǒkǒnĩ gé 'dǎá koro je tábā rĩ drĩ drĩ íbĩ ívé ngá sěé jeé ndō. Kǎákĩ kǎ mvií caá ĩri ní Tĩ'bā ní tábā rĩ sězú. Ngū ẹjĩ ni, zị 'Búde ri ínĩ ācĩ íjĩ. ĩri ní tábā rĩ nyizú 'bǎzú dǎ agá sezú. Tábā rĩ ní drĩni ájázú nga í'dé tūsú be tịgé. 'Búde ní ĩri ní kǎwǎ ímízú ĩri ní mvuzú ídrízú ānĩ. Sē Tĩ'bā gō tábā sěé dĩjĩ kuyé.

ze

1

ze
z

2

z
e
ze

z
ị
zị

z
ǎ
zǎ

3

āzó
ā zó
āzó

ēzì
ē zì
ēzì

úzó
ú zó
úzó

4

zì	zǐ	zì	zǐ	zì	zì	zì
----	----	----	----	----	----	----

z z z Z Z Z

Zāáru ní aya rĩ' bezú.

1. 'Búde ísú yéré ri yǐí mvu.
2. Ōnyúfí ọlú Tĩ'bā ri.

Ímbátá 42 rĩ: ímbá (mb)

mb Mb

Yéré ā'yī Tī'bā vé ímbá gá

Ú'dú ālu ílí sī 'bá rĩpi mụkí ā'á ndāngárágá ásé agá 'dụkí ímbá ĩndĩ. Cakí ũmbĩńhá ísú urụkọ ni í'dókí ȳcógú 'bāá, urụkọ ni pi ri ímbá se. 'Bākí Tī'bā ri ímbá rĩ gārāgá. Ísúzú yéré lakú ásé rĩ agá 'dāá'dā. Kā ȳcógú rĩpi ẹjĩ ngụú, nga sī njuú gōó, Tī'bā vúgálêrú. Wa ā'yīí ímbá rĩ gé. Ūrĩ sī Tī'bā nga ọngú drĩgé. 'Bá rĩpi ní únjúzú mụzú yéré rĩ 'dịzú drāzú. Ĩní mvizú 'bẹtĩ āyĩkō sī.

ímbá

1

ímbá
mbá
mb

2

mb
a
mba

mb
e
mbe

3

ímbá
í mbá
ímbá

ámbe
á mbe
ámbe

mbēlē
mbē lē
mbēlē

4

ímbá
ízá

ámbe
áde

mbělē
'bēlē

5

mba	mbā	mbāá	mbaá	mbā	mba
-----	-----	------	------	-----	-----

mb mb Mb Mb

ímbá mbělē kuyé

1. Tĩ'bā ku tábā gí.
2. Vātā sē 'bá rīpi ní ũjó rī kuyé.

Ímbátá 43 rĩ: jó (j)

j J

Bígá vé jó ve

Ú'dú ālu Bígá nga mụú 'î bāá sī jó údé āní. Ku ācí ívé jó agá, ísúzó 'bá rīpi mụkí céré jòkòñí gé. Kā cá, ri bāá úndré, ísú ělĩ ulakí kú pẹtị vūgálé ni sígé kárákara ú'dú gé.

Bígá kīnī, “Ĕyí'díní! Má ísú mâ zāá gí.” Wa ālu ni ā só rụú, Ĕlĩ rī ci drí ni. Kā ndreé Ĕlĩ rī ci 'i gí, ku 'í drí gé sī. Ĕlĩ rī nga ápá rá. Bígá údró tí, Ĕlĩ rī ápá rá. Bígá api ějĩ ni sī.

Údrō ívé bāá, nju ọnyú 'bāá drīni gé, ĩri ní mvizú 'bẹtí, ca ísú ívé jó ve ngá be céré gí. Ri vūgá, ze 'i pẹtị rụgé, 'bā drí 'í drígé. Gō mụ adrií Tĩ'bā vú.

jó

1

jó
j

2

j
ó
jó

j
ì
jì

j
ĩ
jĩ

3	<table border="1"> <tr><td>íjǎ</td></tr> <tr><td>í jǎ</td></tr> <tr><td>íjǎ</td></tr> </table>	íjǎ	í jǎ	íjǎ	<table border="1"> <tr><td>jělé</td></tr> <tr><td>jě lé</td></tr> <tr><td>jělé</td></tr> </table>	jělé	jě lé	jělé	<table border="1"> <tr><td>ájǎ</td></tr> <tr><td>á jǎ</td></tr> <tr><td>ájǎ</td></tr> </table>	ájǎ	á jǎ	ájǎ
íjǎ												
í jǎ												
íjǎ												
jělé												
jě lé												
jělé												
ájǎ												
á jǎ												
ájǎ												

4	<table border="1"> <tr><td>íjǎ</td></tr> <tr><td>ílá</td></tr> </table>	íjǎ	ílá	<table border="1"> <tr><td>jělé</td></tr> <tr><td>tělé</td></tr> </table>	jělé	tělé	<table border="1"> <tr><td>ájǎ</td></tr> <tr><td>ázǎ</td></tr> </table>	ájǎ	ázǎ
íjǎ									
ílá									
jělé									
tělé									
ájǎ									
ázǎ									

5	<table border="1"> <tr> <td>jǐ</td> <td>jǐ</td> <td>jíí</td> <td>jǐí</td> <td>jǐ</td> <td>jǐ</td> <td>jíí</td> </tr> </table>	jǐ	jǐ	jíí	jǐí	jǐ	jǐ	jíí
jǐ	jǐ	jíí	jǐí	jǐ	jǐ	jíí		

jjj J J J

Ímú jǒkǒnǐ gē.

1. Bígǎ mù bǎá sǐí.
2. Bígǎ rù ẹ̀lǐ ǎsó.

Ímbátá 44 rĩ: yĩí (ĩí), sĩí (tĩí), sịí (ií)

ĩí ĩí
ĩí ĩí
ií íí

Ā'á rĩpi ndākí yĩí tí

Ú'dú ālu ílí sī yĩí nju ā'á rĩpi ní céré gí. Kòpi ulakí kú pẹti āndú gé sī yĩí ātā sī. Yéré zì ā'á rĩpi, kīnī, “Ā'á céré ā mụkí ú'bú be yĩí gaá.” Ísúzó úfá ívé ú'bú ābé kuyé. Kā adrií ù'bùtì sī, ā'á rĩpi mụkí céré ú'bú ākó, Ēlì jì pẹti. Yéré kīnī, “Kòpi ā fìkí yĩí úndré.” Kòpi ní fizú úndrézú, 'bó kòpi ndākí yĩí rĩ tí ísúkí kuyé. Kā ndréé yĩí 'dā́yo mvikí gōó vúlé cakí ísú Yéré ri ú'dú gé. Ēlì aru ĩri kīnī, 'ĩ ísúkí yĩí kuyé.

Ísúzó Vātā mụ jó sịí kú yĩí drìgé ásé agá Ītógó nĩ vūrā ni nĩ. Ītógó mvụ 'î yĩí múkémúké. Kā caá ā'á rĩpi vú. Kīnī, “Ā'á céré ā ímúkí ívú, 'i kòpi ní yĩí sē rá.” Ā'á rĩpi únjúkí mụzú ĩtógó vú 'dā́á, sē kòpi ní yĩí mvụú, kòpi ní ídrízú ānĩ.

yĩí Ándrúku mụ ānyá sịí.

Vātā pi sịí jó.

1

yǐí

Ándrúku mụ ǎnyá sǐí.
sǐí
ǐí

Vātā pi sǐí jó.
ǐí

2

yǐí

sǐí

sǐí

3

ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí

ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí

ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí

ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí ǐí

ǐí ǐí ǐí yǐí gó

Jeku mụ ǐbí bí sǐí.

- 1. Yǐí nju ǎ'á rǐpi ní ǐlí sǐ.
- 2. ǐtógó sē ǎ'á rǐpi ní yǐí mvùú.

Ímbátá 45 rĩ (Ẹnditā)

Vātā vu sírí'bá Áséru ní

Vātā ga yĩí, jó síj drĩ ni gé. Yĩí rĩ múkémúké 'bá céré ri mvu. Vātā zì 'bá rĩpi ā ímúkí ú'bú be yĩí rĩ údé. Vātā í'dú ú'bú ābé únyá, ãní yĩí rĩ údézú. Úlákí pẹti ãní íj rĩpi tì ni gé sī.

Ú'dú ālu Vātā ísú anjiná rĩpi ú'békí ãvé ngá yĩí ãbēzú rĩpi yĩí rĩ mị gé, sē yĩí rĩ ā mị ícá āní ũnjí. Údró kọpi fuṣú ísúzú anji rĩ ọrukọ Áséru vé ni ni.

Áséru ní Vātā ri bĩ pẹti be drí gé, ísú Vātā ri kú lúpáná drĩgé ze 'i jó ruḡé. Zì Áséru ri, kĩnĩ, “Ngá rĩ ā'di?” Áséru adri kú tì ākó. Vātā í'dú sírí'bá vu, kĩnĩ, “Anji rĩpi 'bākí dō ngá yĩí rĩ agá kuyé, mi fu ma. Dō 'bākí rá, mi ndre rá.” Áséru kã ndreé Vātā vu sírí'bá gí, nga ọngú gé. Vātā ní ãri drozú tĩzú, jó agá, Vātā ní ímvízú.

1

íí	e	á	z	í	j
ĩĩ	ẹ	ì	mb	y	s

2

yĩĩgārã
yĩĩ gã rã
yĩĩgārã

ĩzõgó
ĩ zõ gó
ĩzõgó

jěļęgú
jě ľě gú
jěļęgú

mbérémbéré
mbé ré mbé ré
mbérémbéré

úfá	úndré	úlákí	nju	zi
ú' bú	úngá	ú' dũ	'dãáyo	nĩĩ
ã'yĩ	ĩjí	rujú	múkémúké	jó
áyu	ílí	lúpánjá	'dũkí	mvu
ějĩ	ímbá	ímvíkí	úwákí	sĩĩ
je	'yĩí	í'dé	ũdrõ	sĩí

1. 'Búḁe sē _____ múkémúké ni úfá íní áyu.

ābé

íjǐ

ílí

2. Ā'á rǐ wa, ā'yǐ _____ agá.

í'dé

ú'dú

ímbá

3. Ōcógú rǐpi únjúkí gōó vūrā ā'á _____ be rǐ gé.

ějí

je

mvu

'dǎáyo lúpánǎ á'á
jělēgú

1. Vātā fū Ásérú vé anjinǎ.

2. Ĕlǐ aru yéré ri ú'dú gé sǐ.

Ímbátá 46 rĩ: ũndógó (nd)

nd Nd

Ũndógó Ndāngũ í'dé íwá sĩ

Ndāngũ ri ũndógó. Īri pērēgú di ílí be, ú' bú pi be. Īri ābé úfá, lúpánjá údé, ímbá be ĩndĩ. Ngá ĩri ní údé rĩpi, ĩri sē je céré. Īrivé jó tị gé, lúpánjá 'dāáyo. Ú'dú āluālu 'bá kã dō ícá, ĩri 'bā úrí vūgá. Ūkú ni lē ílí, lē ūkú ni ā je ívú. Sē ūkú ni ri ngábí uce drí sĩ.

Kã dō mvu jōkōnĩ gé, ĩri ívé ngá sē je, ĩri íwá mvu āní áyu. Īri í'dé ú'dú gé lētị agá sĩ, ūsũ ívé 'bētị ātā ku. Ú'dú ālu mvu íwá í'dé kú lētị gé. Isúzú ūkú ni 'di umvu. Ūkú ni ímú ĩri ísú, ímú tra umvu rĩ Ndāngũ gārāgá, ku ĩri 'dĩ gé. Ndāngũ aru ísú umvu í gārāgá, nga sĩ ọngú gé, ícá 'bētị. Ūkú ni kĩnĩ, “Ngá rĩ á'di?” Kĩnĩ, “Íwá ātā sĩ umvu lē fí 'í tị gé.” Ndāngũ gō íwá kú rá. Kōpi vé 'bētị gō adri āní múkémúké.

1

ũndógó ndó nd

ũndógó

2

nd
e
nde

nd
ĩ
ndĩ

nd
ã
ndã

3

ũndógó
ũ ndó gó
ũndógó

Ndāngũ
Ndā ngũ
Ndāngũ

ũndú
ũ ndú
ũndú

4

ũndógó
ũdrógó

Ndāngũ
mbāngũ

ũndú
ũsú

5

ndě	nde	ndé	nde	ndě	ndé	ndě
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

nd nd Nd Nd

Ndāngũ ri ũndógó.

1. Áséru vé jó ve gí.
2. Ndāngũ aru ísú umvu 'Í gārāgá.

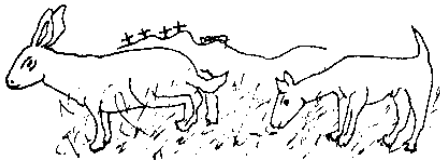
Ímbátá 47 rĩ: ngũú (ũú), tuú (uú)

ũú Ũú

uú Uú

Ndāngũ vé ōcógú ĩsĩ ũdrú íbígó

Ū'dú ālu Ndāngũ pi mụkí écí ásé agá. Īri ní ũdrú 'buzú 'bo, ũdrú rĩ ápá rá. 'Bá rĩpi údrókí tí. Kòpi āndēkí, káyĩ úríkí vūgá, āndē vuú ísúzú ũdrú íbígó rĩ ĩnyi. Ndāngũ vé ōcógú ní ũdrú rĩ ā vudrĩ ngũú fizú vú ni gé sĩ. Ūdrú rĩ kã ōcógú rĩ ndreé, nga sĩĩ ōcógú rĩ gaá koro. Ōcógú rĩ írá gōō 'bá rĩpi vú gálêrú pí ũdrú rĩ be trú. 'Bá rĩpi ngakí úwá bādābādā. Ūrĩ sĩ Ndāngũ wa pẹti ũcé be ni tuú. Vātā ní kuru ũdrú rĩ 'dizú, drāzú. Ndāngũ vé ísíngará ícá ũnjí, kòpi ní ũbólú bĩzú pẹti rĩ gaá í'dé, Ndāngũ be, ĩnĩ ĩri 'duzú mvizú 'bětĩ 'bá urukọ ní dĩĩ zāá rĩ ũlĩzú.

ngũú

Ndāngũ írí pẹti tuú.

1

ngũú
ũú

Ndāngũ írí pẹ̀tì tẹ̀ú.
tẹ̀ú
ụú

2

ngũú
tẹ̀ú

3

ũú ũú ũú ũú ũú ũú ũú

ụú ụú ụú ụú ụú ụú ụú

ũú ụú ụú ũú ụú ũú ụú

ũú ụú Ndānĩ kĩnĩ,

“Ōcōgú rĩ ímụ ǎ'á rĩ

ngũú rá?”

1. Ndāngũ wa pẹ̀tì ũcé be ni tẹ̀ú.
2. Ndāngũ véangá lúpúnjá 'dǎáyo.

Ímbátá 48 rĩ: úyánjá (ŋ)

ŋ ŋ

Íyíŋjá lě úyánjá ri nyaá

Ú'dú ālu Íyíŋjá vé mvá ā ru' bá drārú. Nga muḅ ũjógú ũkūkū vú. Ũkūkū kīnĩ ĩri ní lě āsē mvánjá rĩ ní úyánjá ā ḅúlunḅulḅ nyaá mvánjá rĩ ídrí ānĩ rá. Íyíŋjá ní kúru mvizú. Kā caá, zì úyánjá ri muḅ ívéāngá. Úyánjá kīnĩ múké 'i mu rá. Íyíŋjá ní ímúzú ĩnyi yĩĩ rĩ tì gé ĩri tēzú, kā ícá ĩri ní tuzú úgóró ni gé. Kīnĩ, “Íri múkéméké.” Kōpi kâ caá yĩĩ rĩ mī gé ágágá 'dālé, Íyíŋjá kīnĩ, “Mávé anji pi ri ḅúlunḅulḅ nya.” Úyánjá kīnĩ, “Í nĩ kuyé!” Ílĩ ālu ālu 'bávé ḅúlunḅulḅ 'ĩ 'bā kokonjá vé jó agá peṭi sígé. Mí lě dō, 'bá mvikí bĩ.

Kōpi ní ímvízú gōō vūrā rĩ gé. Úyánjá kīnĩ ĩri ní, “Á lě ũndĩ rú mí be ku, mi ũndĩ ũnjí ni.” Koro ru peṭi tuḅ, ísínjárá ni ĥ 'dāáyo, Íyíŋjá ní ĩri tezú tí ĩri ní mvizú gōō yĩĩ gé 'dālé. Īvé ũndĩ ace nyonyo.

1

úyánjá ŋá ŋ

úyánjá

2

η
ō
ηō

3

úyáηά
ú yá ηά
úyáηά

ηύλῆηύλῆ
ηύ λῆ ηύ λῆ
ηύλῆηύλῆ

ízóηά
í zó ηά
ízóηά

4

ízóηά
ízóra

5

ηō ηό ηό ηō ηό ηō ηό

ηη ηηη ηύλῆηύλῆ
ίyίηά kokonά

1. Úyáηά ápá tuú pɛtɪ sígɛ.
2. Íyíηά api ηύλῆηύλῆ sɪ.

Ímbátá 49 rĩ: (mv)

mv Mv

Ndāngũ vé mvánjá 'bu úyánjá

Ndāngũ sa 'î wāndé, úyúnjá ri ẹcị nya. Pě mvá mụú úyánjá rĩ ndreé. Mụ áwí adri lẹtị gé, ca wāndé gá kuyé. Ímví, Ndāngũ zị ĩri, “Úyánjá nya wāndé ri kuyé?” Kĩnĩ, “Nya kuyé.”

Vúdrị ní gé, Ndāngũ mụ wāndé rĩ úndré, ísú Kọpi nyakí wāndé rĩ ũnjí, ānděkí gí. Tụú úríkí trụ pẹtị sígẹ sĩ ĩnyi wāndé rĩ gārāgá, 'ĩ úgóró sěé wāndé gá lé. Koro Ndāngũ ā mị 'de Kọpi drịgẹ. Ndāngũ rá mụú 'i zụú pẹtị ũcé be ni gārāgá, úyánjá rĩpi ā ísínjárá 'dǎáyo. Vu drị 'bá rĩpi zịzú. 'Bá rĩpi ká úyánjá rĩpi cé, Ndāngũ vé mvá ũndógó rú rĩ ní ágágá rĩ 'buzú, ụrụkọ ni úwákí rá. 'Bá rĩpi ní pẹtị rĩ gazú, 'dìkí úyánjá rĩ, ĩnị jịzú Ndāngũ vé āngá.

mvánjá

1

mvánjá
mv

2	mv á mvá	mv i mvi	mv u mvu
---	----------------	----------------	----------------

3	mvána mvá ná mvána	ímví í mví ímví	ũmvu ũ mvu ũmvu
---	--------------------------	-----------------------	-----------------------

4	mvána 'bána	ímví ínyí	ũmvu ũku
---	----------------	--------------	-------------

5 mve mvě mveé mvě mve mveé

mv mv Mv Mv

Áná kīnī, "Ma mvána be."

1. Ndāngū mvópi mu áwí létì gé.
2. Úyána nya wāndé rī ūnjí.

'yíí	ũdrõ	ímvíkí	mungárá
'yo	uce	úwákí	écí
njụ	ngũú	íbígó	áwí
mvụ	ũcé	ãndĕkí	íwá
mvá	ãngá	íyíngá	ḡlụḡlụ
'dĩri	lĕkí	úgóró	ímbájó
'yoó	nĭkí	mávĕ	kokonjá
yìkí			

1. Mávĕ mvá _____ úyánjá gá.

ũcé uce áwí

2. Úyánjá tų _____ ã úgóró gá.

úríkí íyíngá ísíngárá

3. Ndāngũ ri écí ílĭ _____ pĕtĭ kokonjá be ri ãndúgĕ.

tųú dĭ sĭí

Mvāyo ri mbūsungá dro.

1. Anji rīpi mụ ímbájó gá.
2. Tĩ' bā ísú ěbẹngí fikú yéré agá.

Ímbátá 51 rĩ: ndrĩĩ (ndr)

ndr Ndr

Õcógú pi ndrĩĩ be

Ndrĩĩ mvá pi Õcógú be ùndĩ. Ụ'dú ǎlu ílí sĩ yĩĩ nju céré gí. Õcógú kĩnĩ, “'Í mụkí ẹcị yĩĩ ndǎá.” Cakí ẹlí ísú yĩĩ be mǎdǎnǎ. Yĩĩ rĩ ní adrí vũgá 'dǎá rĩ sĩ, kọpi wakí ani gé, yĩĩ rĩ mvú, kọpi vé ǐfungára ùnjí.

Õcógú kĩnĩ, “'Í tẹ Ndrĩĩ ǎ úgóró gá, 'í ǐfũ dǎ gí, 'í ínǎ rí Ndrĩĩ rí.” Ndrĩĩ kĩnĩ, “Múké.” Õcógú ní tẹú fũú, 'de 'í mụú. Ndrĩĩ rí kuzú rizú mǎtítí tizú ǎlu-u-u, ísúzú yéré rí ǎnyá yĩĩ rĩ gǎrǎgá sĩ.

Yéré kǎ Ndrĩĩ vé mǎtítí yĩĩ, ǐri ní ímúzú ndrĩĩ rí ínǎ rí. Kǎ ndrĩĩ rí ínǎ ǐfũú, koro jì tǎ 'dĩri mụú ùlũú ụkụkụ ní mǎkǎtǎ gá. Ụkụkụ kĩnĩ múké. Zì ǎ'á rĩpi ǎrẹvú céré vũrǎ rĩ ndreé. ǎ'á rĩpi ní mụzú kọpi kǎ caá, Ụkụkụ pi kínĩ Ẹbẹngí be, “Õcógú pi ǎ wakí Ndrĩĩ be ẹlí rĩ agá 'dǎá.” Kọpi kǎ waá Ụkụkụ kĩnĩ, “Õcógú mí 'bǎ mĩ úgóró Ndrĩĩ ǎ ítú ǐfũú ǎní.” Ndrĩĩ kǎ ítú ǐfũú, Õcógú ní gǎó ǎwí ẹlí rĩ agá 'dǎá nĩ. Ụkụkụ kĩnĩ, “'Dĩri ímbǎngára Õcógú mí ní.”

Ã'á rĩpi ní mvízú 'bětí, òcógú ri kuzú yĩí agá 'dǎá
 sī. Āní sē Ndrĩĩ ndre dō Òcógú, ĩri nga ọngú gé,
 Ũkūkū kǎdō Òcógú ri ndreé, ĩri ápá yĩí agá.

ndrĩĩ

1

ndrĩĩ ndr

2

ndr ĩĩ ndrĩĩ

ndr e ndre

ndr i ndri

3

áandrú á ndrú áandrú

úndré ú ndré úndré

éndrépì é ndrè pì éndrépì

4

áandrú ámvú

éndrépì étépì

5

ndrĩĩ ndrì ndrì ndrìĩ ndrĩĩ ndrì

ndr ndr Ndr Ndr

Ndrĩĩ rĩ mādāngá.

1. Ūkūkū zĩ ā'á rĩpi mũú mákátā gá.
2. Ndrĩĩ ítú ĩfũú élí agá sĩ.

Ímbátá 52 rĩ: (ěé), (eé), (ê)

ěé Ěé
eé Eé
ê Ê

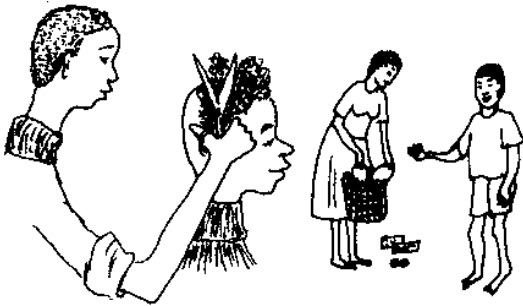
Ūgú'bá lěkí Alúma vé tí ũgũú

Ú'dú ālu Áluma jì 'î drĩ rěé ísúú ĩrivé ũndĩ adri wāndé tée, ímví, lě mụú jọkọnĩ gé.

Sâ 'dāri sī, Áluma yì ũgú'bá rĩpi ri 'bá mụ'bá jọkọnĩ gé rĩpi tē ũgũ lẹtị gé, pẹtị āmbúgú ni āndú gé. Ndre kọpi, ĩri ní mụzú ũlúzú ívé ũndĩ ní.

Ūndĩ rĩ ní ĩfūú ĩdrĩ í'dúzú, Áluma ā drĩ rěé ānĩ. Áluma ní mvízú rĩ gé, ísú ũgú'bá rĩpi íjìkí nyékéré lěkí ĩrivé tí jeé rĩ ũgũú.

Vu drĩ 'bá rĩpi zìzú, ũgú'bá rĩpi ngakí ápá rá, 'dukí tí rĩ kuyé. Áluma pi ní ímvízú 'bá rĩpi be 'bẹtị.

rěé

jeé

Ĕbẹngí rĩ ũlêrú.

1

rěé
ěé

jeé
eé

Ĕbẹngí rĩ ũlêrú.
ũlêrú
ê

2

rěé
jeé
ũlêrú

3

ěé ěé ěé ěé ěé ěé ěé ěé

eé eé eé eé eé eé eé eé

ê ê ê ê ê ê ê ê

ěé eé ê eé ěé ê ê eé

ěé eé ê

jeé ũlêrú

1. Ŭdrú íbígó rĩpi mụ́ mụ́ mákátā gá.
2. Ŭgú'bá rĩpi lěkí Álúma vé tí ũgũú.

Ímbátá 53 rĩ: trútrúḡá (tr)

tr Tr

Ĩnĩ fi Álúma vé trútrúḡa agá

Ú'dú ālu Álúma mụ ẹcị mbímbí gé, ísú ẹlị ĩ'bí be tré ni. Īri ní mụzú lūzú ũndógó Ndāngū ní, kīnĩ, “Ā údé íní trútrúḡá āmbúḡú ni pi mādāḡá ni be mūfēḡā sī.” Ūndógó rĩ ní ẹ'yīzú. Kīnĩ 'i údé íwá sī, ĩri ní trútrúḡá rīpi údézú jīzú, Álúma ní ũtú mgbímgbi gé 'dīgé. Kā caá ũndró sī, Álúma ní trútrúḡá rīpi jīzu suzú ẹlị agá 'dāá.

Kā adrīĩ ũ'bútị mēñīmēñĩ, Álúma pē mvópi ri mụú trútrúḡá rīpi ínjé. Mvāḡá rĩ kā caá yīĩ gé 'dāá, ndā trútrúḡá rīpi tí ísú kuyé. Mvi mụú lūú Álúma ní kīnĩ 'í ísú trútrúḡá rīpi āvūrā kuyé. Álúma ní gōzú mụzú ínjézú jīzú 'bētī nĩ. Kā ayuú, ísú ĩnĩ fikú trútrúḡá rĩ agá 'dāá'dā. ĩnĩ rĩ ní i ĩwūú íkpú, Álúma sō ĩnĩ rĩ ílị sī koro. Zị mvópi ri íní pētị íjị ísú mvāḡá rĩ jị ndrīĩ 'yīĩ ásé agá. Álúma ní gōzú mụzú pētị ndāá, kā ícá ísú ĩnĩ rĩ ápá gí. Īri ní gōzú trútrúḡá rīpi ũ'yīzú jó 'bílé gá, go jīĩ suú dīĩ kuyé.

1

trútrúḡá
trú
tr

trútrúḡá

2

tr
ú
trú

tr
a
tra

tr
é
tré

3

útré
ú tré
útré

ũtrêtrê
ũ trê trê
ũtrêtrê

ãtrêbí
ã trê bí
ãtrêbí

4

útré
úndré

ũtrêtrê
ũpêpê

5

trú	trụ	trụú	trụ	trú	trụú
-----	-----	------	-----	-----	------

tr tr Tr Tr mẽ.énĩgò

Trútrụngá rĩ ani gè.

1. Ì'bí fi Áluma vé trùtrùḡá agá kuyé.
2. Òndógó Ndāngū mvu íwá rĩ nĩ.

Ímbátá 54 rĩ: nje (nj)

nj Nj

Álúma ụzi ívé wāndé íwá mvuzú

Álúma pi sakí wāndé ũkúni Ānúru be. Ụ'dụ ǎlu Álúma kīnī ũkúni ní 'ĩ ndrīí ǎkó, wāndé rĩ kǎ dō kaá lē ǎ sēkí jeé mǎdǎṅá ku. 'Í lē jó sīí údé múkémúké wāndé rĩ 'bǎzú ǎní ĩri ní jó rĩ sịzú. Wāndé rĩ kǎ kaá ĩnī kúru njezú 'bǎzú jó rĩ agá.

Vụdrī ni gé Álúma gō rií wāndé rĩ ụgǔụ sēé jeé ụ'dụ ǎlu ǎlu vúsī íwá mvuzú ǎní. Ụ'dụ ǎlu Ānúru adri ọmvụ coó, kǎ rií ímví, ísúkí drī Álúma be létị gé ǎkǔdē Álúma ri wāndé rĩ ǎzi jị je. Mịnị nị cịcị aga Álúma gǎrǎgá sī tị ǎkó. Ca 'bētị fi 'ĩ ní ǎ wāndé ĩyī jịí jeé zǎá jezú ǎní. Íjị zǎá rĩ 'bǎá á'dí, kọpi nyakí mvọpi be céré 'bǎkí Álúma ní kuyé. Á'dí cǎlǎ 'bǎá Álúma ní áyu.

Álúma kǎ ímví koro Ānúru ni ĩri ní ínyá í'dụzú sēzú nyazú 'bo nī kuyé 'yoó kīnī Ānúru je zǎá. 'I zakí wāndé rĩ deę úyé jekí ǎní ndrīí ǎluṅá ni kuyé.

nje

1 nje
nj

2 nj
e
nje

nj
u
nju

nj
u
nju

3 únjí
ú njí
únjí

ũnjĩ
ũ njĩ
ũnjĩ

njĩírĩ
njĩí rĩ
njĩírĩ

4 únjí
útrí

ũnjĩ
ũtrĩ

njĩírĩ
nyĩírĩ

5 njĩ njĩí njĩí njĩ njĩ njĩí

nj nj Nj Nj Ọnyúfí

nju ọnyú sù rĩ nĩ.

1. Álúma jì wāndé jeé.
2. Ānúru á'dí cālā Álúma ní.

Ímbátá 55 rĩ: gbándã (gb)

gb Gb

Álúma rụ ùgù'bá

Ú'dú ãlu Álúma mụ ívé gbándã úndré, ca ísú ùgù'bá ri gbándã rĩ nje. Īri ní áwí 'i zǔú ásé agá. Ûgù'bá rĩ nje gbándã rĩ 'bãá 'í drĩgé, ĩrivé ĩfũngará, koro Álúma ní 'i ĩwǔú ĩri rú. Álúma kĩnĩ, “Ûgùú mávé tí mẽenĩgọ rĩpi mávé trụtrúgá pi be céré sěé jeé mǔfēngã ísúú gí, mi ká mávé gbándã ùgù ĩndĩ?” Dó 'dĩni álě mi jĩjĩ mákātã gá.

Álúma ndre 'dĩni, gō ũkú rĩ jĩjĩ kuyé. Kĩnĩ, “Mí 'du gbándã rĩ.” Ûdrō ũkú rĩ ní gbándã pẹtị sěé ĩndĩ. Ûlū ĩri ní kĩnĩ, kọpi ã sakí gbándã pẹtị rĩ vũgá. ũkú rĩ ní gbándã ùgùú rĩ 'dụzú pẹtị ni be, ĩri ní mvizú. Álúma ní kpá mvizú. ũkú rĩ ca tã 'dĩri ũlūú ágó ni ní. Kọpi ní fizú gbándã sazú, ũkú rĩ gō ùgù ku rá. Āní gō adrií ngá'dípa.

1

gbándã
gbá
gb

gbándã

2	gb ā gbā	gb é gbé	gb ẹ gbẹ
---	----------------	----------------	----------------

3	gbándā gbá ndā gbándā	gbara gba ra gbara	ígbé í gbé ígbé
---	-----------------------------	--------------------------	-----------------------

4	gbándā 'bándā	gbara gara	ígbé índré
---	------------------	---------------	---------------

5 gbe gbē gbé gbeé gbēé gbé gbe

gb gb Gb Gb gbándā
nje tré treé ndri

1. Ūgú'bá ri écí Álúma vé gbándā nje.
2. Ānúru ísú Álúma ri létì gé.

Ímbátá 56 rĩ (Ẹnditā)

Ẹbẹngí ùgū Álúma vé ndrĩĩ

Ú'dú ālu Álúma mvu íwá 'de ú'dú gé nĩ tã áamá
ānĩ kuyé. Īfūngárágá ù'bútì sī, ísú ívé ndrĩĩ āmbúgú
rĩ 'dāáyo. Ẹsū 'bá āzi ùgū nĩ. Ísúzú ẹbẹngí ímú ndrĩĩ
rĩ ùgūú nĩ, ápá mụzú gí. Álúma ní mụzú tã ni lūzú
mákātā gá. Úpí ní 'bá rĩpi zizú céré. Tĩ'bā gā mụká
sī.

'Bá rĩpi kã caá, úpí kīnĩ, “'Bá céré ā fikí ẹbẹngí rĩ
ā vùdrĩ bī.” Kā bī, bīkí tí ísúkí kuyé. 'Bá ụrụkọ kīnĩ
Tĩ'bā ā adri dō té anigé, ĩ té ẹbẹngí rĩ ísú rá.

Ú'dú ālu ẹbẹngí rĩ gō ímú Tĩ'bā vé ndrĩĩ ùgūú. Ra
mụú tã ní lūú úpí ní. Úpí kīnĩ ĩri ní, “'Dĩri ímbángará
míní tã yìí ku rĩ sī.” 'Bá rĩpi ú'dú 'dāri sī tré, ĩ té
ẹbẹngí rĩ 'dì rá. Tĩ'bā kã tã úpí ní 'yoó rĩ yìí 'díní, ĩri
ní fūú áyúzá 'bá rĩpi ní, kīnĩ, “Tā yìngára ku rĩ sī,
mávé ndrĩĩ āmbúgú rĩ ẹbẹngí 'dụ gí.” 'Bā drí 'í drĩgé
ĩri ní unuzú gōzú ívéāngá 'bētí 'dālé. Ẹbẹngí rĩ nya
ĩrivé ndrĩĩ apizú úyé.

1

ndr	u	eé	nj	ẹ	j
ěé	gb	tr	mv	ị	a

2

nd
ěé
nděé

s
eé
seé

l
ěé
lěé

z
eé
zeé

mákātā
māđāᅇá
ũlêrú
trụtrụᅇá
gbándā
ngá'dípa
wụ

éłí
'dāá
ũlũ
úyé
nje
āᅇá
ĩwũụ

yị
těé
lũ
ĩbě
zũụ
ká

ayụụ
sakí
kōdō
Ānúru
adrií
ínjé

1. Álúma vé gbándã _____ nje gí.

ũgũ'bá trútrúnjá ïwũú

2. Ānúru ji _____ jeé zǎá jezú āní.

ũlêrú wāndé mākātā

3. Kā muú tēé mādānjá _____ ngá'dípa ícá.

ĩbē úyé koro

4. Áséro mu adrií _____ āngá.

yì nje ïvé

Gbēyo nje mākũ

ũtrētrē agā rĩ.

1. Ĕbẹngí Álúma vé ndrĩí ũgũúpi rĩ ápá gí.

2. Tĩ'bā fũ tā áyú 'bá rĩpi ní.

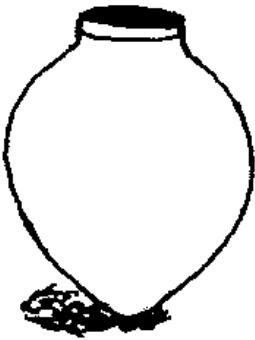
Ímbátá 57 rĩ: lḡmṽ (ḡḡ), kḡpi (ḡ)

ḡḡ ḡḡ
ḡ

Ānúru vé lḡmṽ ḡḡ céré

Ānúru pē ívé mṽ Lēku ri mṽ yĩ ĩbēé lḡmṽ sĩ. Ímṽ ícá kḡétílé gá, pḡṡi pē pá ni, lḡmṽ rĩ í'dé, ḡḡ rá, ĩgā ani gé rĩ wa vūgá. Ānúru ícá Lēku drĩgé ũnjĩ. Lēku kĩnĩ, “Í áamá pḡṡi rĩ kuyé.” Kḡpi ní āgátá 'bāzú. Lēku kĩnĩ, “Tā ri 'ba ísú 'dĩni.” Mĩ nĩ múké, ú'dú āzi rĩ adri mívé ni.

Kā mṽ adrií ú'dú mādāḡā ā vūdrĩgé. Ānúru 'du lḡmṽ āzi mṽ yĩ gé. Ímṽ ícá ĩnyi 'bḡṡí, ũcé sō pá ni, ũsū ḡā āzi 'í drĩgé 'dāáyo. ḡvū, lḡmṽ rĩ í'dé, ḡḡ rá. Lēku kĩnĩ, “Māmá ḡā rĩ ā'di?” Kĩnĩ, “Tā ísú āndrū ma gĩ.” Lḡmṽ ri ārē ni ḡḡ kḡétílé gá. Īrivé lḡmṽ ḡḡ céré úyé, ḡḡ āzi ni jeé yĩ mṽzú áyu.

lḡmṽ

Kḡpi ícá rá.

1

lõõmvú
lõõ
õõ

Kõpi ícá rá.
Kõpi
õ

2

lõõmvú
kõpi

3

õõ	õõ	õõ	õõ	õõ	õõ	õõ	õõ
----	----	----	----	----	----	----	----

õ	õ	õ	õ	õ	õ	õ	õ
---	---	---	---	---	---	---	---

õõ	õ	õõ	õõ	õ	õ	õõ	õ
----	---	----	----	---	---	----	---

õõ õ Kõpi jíkí ãríná
rĩ ãvéãngá

1. Lëku õfũ Ānúru vé lõõmvú gí.
2. Ûcé sõ Ānúru ã pá lõõmvú be drĩgé.

Ímbátá 58 rĩ: 'yì ('y)

'y 'Y

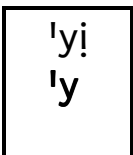
Álúma ũkú ni 'yì fúndru

Ú'dú ālu ũ'bútì Álúma pi ĩfúkí ũkúni be āmvé, ũdékí ācí. Ímíkí káwā mvúú. Ũkú rĩ ní fizú kōjé gé ngá 'yìzú 'bāzú uru. Kōpi ní 'dezú mụzú ọmvú gé. Kā caá 'díní 'bĩkí ọmvú rĩ ějì āá mādā, koro úpí ní jēlégú vuzú 'bá rĩpi zìzú kínĩ úmbí 'de nōnō lē 'bá céré ā ímúkí rụngará ni gé. Álúma pi kā yìjì, ĩsĩkí ọngú rakí mụú úmbí rĩ ā rụngarágá cakí ísú 'bá rĩpi rì rụ. Kōpi ní fizú ruzú. 'Bo rúkí ngá ĩnì jìjì rĩpi gaá céré. ĩnì mvizú gōzú 'bětì uvukí úmbí rĩ lōjmvú sī, ĩnì 'bāá 'wizú rizú nyazú. 'Bo ílì 'dāri sī, úmbí nya 'bá rĩpi vé ānyāngā dẹé céré. Ānì sē ẹbìrì gō 'deé mgbìmgbì.

'yì

1

2	'y ũ 'yũ	'y a 'ya	'y ũú 'yũú
---	----------------	----------------	------------------

3	á'yí á 'yí á'yí	'yõlú 'yõ lú 'yõlú	ě'yí ě 'yí ě'yí
---	-----------------------	--------------------------	-----------------------

4	á'yí ányí	'yõlú 'bõlú	ě'yí ěví
---	--------------	----------------	-------------

5 'yi 'yĩ 'yĩí 'yií 'yĩ 'yi 'yĩí

'y 'y 'Y 'Y lõõmvú 'yĩ
kěětĩlě 'yěná ú'yú

1. Ānúru je lõõmvú āzi gí.
2. Ānúru pi izakí wāndé rĩ deḡ úyẹ.

Ímbátá 59 rĩ: kpákí (kp)

kp Kp

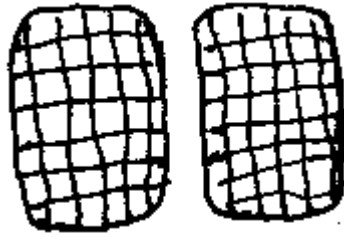
Aluma sē Tĩbā ní zāá kpākí ālu

Ú'dú ālu Álúma pi lēkí mụ ásé gá ísú úmbí 'denĩ. Álúma kĩnĩ, “Ūkúni Ānúru ā 'yị ínı́ fúndru.” Ūkú rĩ ní fúndru rĩ 'yịzú. Kọpi ní mụzú rĩ gé, Álúma 'de drĩdrĩ. Kā caá lẹtị gé Álúma ndre ā'á ú'yú be ni rárágûrú, ísúzú ngá rĩ yéré. Īri ní 'buzú drāzú rá.

Tĩ'bā ní kpákí údézú zāá rĩ 'duzú ānı́. Kọpi ní mụzú cazú vūrā ĩnı́ lée rĩ gé. Álúma kĩnĩ, “'Bá ālu ā mụ yĩ ĩbēé ngá á'dízú.” Tĩ'bā ní mụzú yĩ rĩ ĩbēzú, ĩnı́ ínı́yá á'dízú nyazú zāá rĩ vé úgú sı́. Kā adrii ú'dú mādāŋá ā vudrĩgé, Álúma ní fizú ẹcızú ú'dı́ ā'á tré. Īri ní Tĩ'bā ri pēzú mụzú Lēku pi bĩ. Zāá rĩ ũlĩ 'bẹtị, ĩnı́ kúru mvizú.

Kọpi kā caá 'bẹtị, Álúma gā Tĩ'bā ní zāá rĩ sē gá sı́. Āgátá ní ĩfúzú zāá rĩ ātā sı́. Tĩ'bā kĩnĩ dō 'dını́, “'I mụ mákātā gá úpı́ vú.” Kā caá tā rĩ ũlúú úpı́ ní, úpı́ ní Álúma ri zızú, kĩnĩ, “Álúma zāá ātā ārē ni adri 'dını́ ku, mí sē Tĩ'bā ní kpákı́ ālu.” Álúma ní ẹ'yızú. Kā mviı́, ĩri ní kpákı́ ālu rĩ í'dúzú sēzú Lēku ní ı́jızú.

Lēku kĩnĩ, “Māmá, āndrū 'bá ísúkı́ zāá gı́.” Ísú ĩri kẹtılé gá, lē mụú yĩ gé. ĩbē yĩ rĩ 'bā zāá rĩ á'dı́ ānı́. ĩnı́ nyazú, āyıkō fụ kọpi ānı́ céré céré.

1

kpákí
kpá
kp

kpákí

2

kp
á
kpá

kp
õó
kpõó

kp
u
kpu

3

kpákí
kpá kí
kpákí

kpérēlé
kpé rē lé
kpérēlé

kpũlú
kpũ lú
kpũlú

4

kpũlú
'bũlú

5

kpõó	kpó	kpó	kpõó	kpó	kpõó	kpó
------	-----	-----	------	-----	------	-----

kp kp Kp Kp

Údē kpákí rĩ gbĩĩ sī.

1. Tĩ'!bã pi nyakí yéré rĩ vé úgú gí.
2. Úpí kĩnĩ, “Álúma ãsē Tĩ'!bã ní kpákí ãlu.”

Ímbátá 60 rĩ: mgbáyá (mgb)

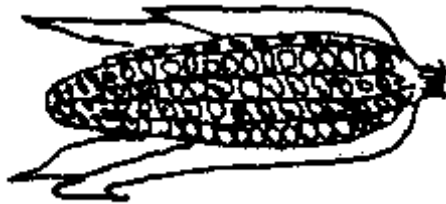
mgb Mgb

Ānúru sākí mgbáyá

Ānúru pi sakí 'ĩ mgbáyá Álúma be. Ú'dú ālu ũndré sī, Ānúru 'du lõm vú, mú yĩ ĩbēé yĩ hwēlē be rĩ gé. Ísú mgbūwá rĩ mgbáyá rĩ nya.

Ānúru ímú lūú Álúma ní, ísú ĩri kēētílé gá. Kĩnĩ, “'Í mụ gbándā gá lé sī, mi mgbūwá rĩ ísú rá.” Álúma ní 'yéńá ívé úsū 'duzú áyu. Ca mgbūwá rĩ ísú kuyé, ísúzú mgbārā ri mgbáyá rĩ nya nĩ. Álúma gō trútrúná jĩ suú yĩ ũtrētrē be rĩ gé.

Álúma ní ímvízú ísú mgbūwá rĩ nya mgbáyá rĩ ũtrētrē be ú'dīrú, wa 'i zūú ásé gá. Álúma pē Lēku ri mụú mgbáyá vūgá ri pi íjĩ, 'yĩ fúndrū rú. Álúma gō rií écí mgbáyá rĩ 'yūú ācí sī. Īri ní mgbūwá rĩ 'dizú rá. Kōpi vé mgbáyá ní kazú múké, sē kōpi ní āyĩkō.

1 mgbáyá
mgbá
mgb

mgbáyá

2 mgb
ĩ
mgbĩ

mgb
ọ
mgbọ

mgb
ã
mgbã

3	mgbáyá mgbá yá mgbáyá	mgbūwá mgbū wá mgbūwá	mgbārā mgbā rā mgbārā
---	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

4	mgbūwá trūwá	mgbārā gbārā
---	-----------------	-----------------

5	mgbě	mgbé	mgbe	mgbé	mgbě
---	------	------	------	------	------

mgb Mgb Mgbáyá rĩ
ka mgbāmgbā gí.

1. Ánúru lū Álúma ní tā rĩ kẹ̀tìlẹ̀ gá.
2. Lěku ụ'dụ mgbáyá vūgá rĩ 'yíí fúndrûrú.

Ímbátá 61 rĩ: sǒó (ǒó), coó (oó), fô (ô)

ǒó Ǒó

oó Oó

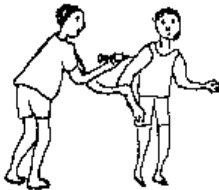
ô Ô

Ǻnúru lē ọmvú coó

Ǫ'bútì Ǻlu Ǻnúru ìfũ lē mvú ọmvú coó. Mvú yíí gé, 'ya lõmvú Ǻ 'a, ìbē yíí íjí. 'Dvú ùvú úmbí be agá rĩ jìí írǺ drígé. 'Yì fúndru 'bǺá ọru, ìri ní mvú ọmvú gé 'dǺlé. Ọvũ ọmvú rĩ coó 'dìni, koro Kẹmĩrọ ní íkpúzú. KǺ ndreé, kĩnĩ, “Ká! ma Ǻpá ngoní ya fô!” Kẹmĩrọ rĩ ícá vú ni gé, kĩnĩ, “Má ẹcì Ǻndězú gí, Ǻ lē ụ'dú koó. Ǻ lũú mǺ vũrǺ ku.”

Fi, la Ǻsé Ǻndúgé. MǺdǺnjá koro 'bǺ ọrukọ ícákí ú'yú be drígé sĩ. Kọpi kĩnĩ, “Ngá vudrĩ be nōri íngǺá?” Ǻnúru kĩnĩ, 'í ndre kuyé. Káyĩ! Ngá ícá pi nōri, mi 'yo mí ndre kuyé? Múké mí lē lũú ku, Ǻndrũ mi ndre rá. Kọpi ní mvú.

Kẹmĩrọ rĩ ìfũ, kĩnĩ, “Mí lũ ma kuyé múké. 'Bo ẹbírí fụ ma gí, ma mi nya mvú.” KǺ lēé Ǻnúru ri nyaá, Ǻnúru su 'î drí ílì be ísúzú Kẹmĩrọ rĩ zĩ 'î tì gí. Ílì rĩ ní ìri sǒó 'yéná tì gé. Kẹmĩrọ rĩ ku Ǻnúru ri, nga Ǻpá rá. Ǻnúru írá ímvízú ọrĩ sĩ 'bẹtí.

sǒó

coó

Ísē mǺnì fúndru fô.

1

sōó
ōó

coó
oó

Ísē mání fúndru fô.
fô
ô

2

sōó
coó
fô

3

ōó	ōó	ōó	ōó	ōó	ōó	ōó	ōó
oó	oó	oó	oó	oó	oó	oó	oó
ô	ô	ô	ô	ô	ô	ô	ô
ōó	ô	oó	ōó	ô	ô	oó	ōó

sōó coó fô hwēlē
 kēmīrọ káyī ẹbírí

1. Álúma ísú mgbūwá rī kuyé.
2. Kēmīrọ lě Ānúru ri nyaá.

Ímbátá 62 rĩ (Ẹnditā)

Kẹmĩrọ zì ǎ'á rĩpi ụmụti gé

Ụ'dú ǎlu Kẹmĩrọ zì ụmụti ǎ'á rĩpi ní kĩnĩ, “Ì ri dede.” Zì ǎ'á ǎrē vù céré, kọpi ícákí. Kẹmĩrọ kĩnĩ, “Ìbà rĩ dede, 'bà 'bávè ari'ba rĩpi ísù ngóni ngóni?” Ẹbẹngí kĩnĩ, “Kọpi 'dìkí dō 'bà ǎzi gí, ǎ kukí kọpi ní nyazú ku ku.” Kẹmĩrọ kĩnĩ, “Mí 'yo mị ni. ‘Bo ǎ'di ri ícọ tǎ 'dĩri nga nĩ?” Ẹbẹngí pi sukí drị Mgbūwá be. Ẹbẹngí pi mụkí Mgbūwá be Kẹmĩrọ sị, cakí ari'ba rĩpi vé vūrǎ ísù. Ọfukí ngá ari'ba rĩpi vé ǎnyāngǎ á'dízú rĩpi, kọpi vé fúndru, mgbáyá, ũvú, ú'yú rĩpi be, ũzákí ǎcí sị.

Ari'ba rĩpi ícákí ísù òvé jó ve céré gí. ǎlu ni ọvụ, lē ndréé ǎ'di 'o tǎ nōri nĩ, òri íngǎá! Koro Kẹmĩrọ pi ní íkpúzú Mgbūwá be. Ágó rĩ kĩnĩ, “Káyĩ! Ngá rĩpi nō. Ma 'o ngóni yǎ fō?” Kẹmĩrọ wa, rụ ǎlu ni. ǎzi ụ'dú koópi rĩ aru, íwá, 'dị Kẹmĩrọ rĩ gārǎfǎ gá. Kẹmĩrọ ku ágó rĩ, nga ápá rá. Ícá ǎ'á rĩpi ísù ulakí vūgá. Mgbārǎ fi 'i zūú pẹti hwēlē be ni agá.

Kẹmĩrọ vé ǎzó gō ícá ũnjí sē, ǎ'á rĩpi kukí tǎ rĩ ǎní, ari'ba rĩpi kukí kpá kọpi kuyé.

1

f	'y	kp	s	m	a	ô
mgb	õó	á	ô	k	'd	oó

2

kõdô
kõ dô
kõdô

ãndězú

sõó

'bo

ãyĩkõ

ẹbírí

káyã

fô

á'dízú

íngǎá

nõri

lěé

ũvú

íkpúzú

koó

õvũ

úmbí

kẹmĩró

coó

nịnị

ãrě

mgbārã

õmvú

'yọlụ

kpákí

mgbũwá

kazú

'yũú

'yéná

hwělě

úpí

'ya

māmá

mgbáyá

té

'yi

ãzũ

1. Māmá õvũ õmvú _____.

koó

'bo

coó

2. Mgbārā rī _____ mgbáyá ẹ́bírí sī.

nya ya 'ya

3. Kẹmīrọ nōri _____ ākó fô.

'yéná ãyīkō íngǎá

4. Mgbūwá rī ní íkpúzú _____ ãri 'yọ́lọ.

coó sōó kazú

5. Ẹ́bírí _____ sī, mání ǎndẹ́zú káyí.

urọ rī 'bo

Mgbūwá rī ní íkpúzú
sōó ãri 'yọ́lọ.

1. Kẹmīrọ pi ūzākí ari'ba rīpi vé jó céré jí.

2. Mgbārā fi'i zūú peṭi hwēlē be ni agá.

Ímbátá 63 rĩ: 'wi ('w)

'w 'W

Áséru í'wí zǎá

Ágó āzi ālu rú ni Bígá 'i. Ā ọmvú vūrā peṭi be tré ni gé. Īri ní peṭi rĩpi ũdēzú céré ọmvú rĩ agá sī. Kĩnĩ, 'í lē mgbáyá saá āní, ā ka rí kú 'wārā. Ūkú ni Áséru kĩnĩ, “Vūrā peṭi be tré nōri mgbārā vé ni.” Bígá kĩnĩ, “'Bā ārē ni mgbáyá sa vūrā nóni ni gé.” Kọpi ká mgbáyá rĩ saá, Bígá á má ká kuyé 'yoó kĩnĩ, vūrā rĩ mgbūwá be.

Ú'dú ālu Bígá ísú ngá rĩpi nyakí mgbáyá rĩ káyĩ gí, nĩ kuyé ā'di nya dō nĩ. Īri ní mụyú lūú ũkúni ní, ngá rĩpi ri mgbáyá rĩ dẹdẹ. Ūkú rĩ ní íkpúzú jó gá lé sī kĩnĩ, “Á 'yo kuyé!” Ísú ũcé sō Bígá ā pá nĩ. Bígá újá 'i gōó āzó rĩ be mgbáyá gá 'dǎlé tị ākó. Ca ísú mgbūwá pi mgbārā be ọmvú rĩ agá. Īri ní kọpi ú'dízú íjízú 'bẹtí. Kĩnĩ, “Áséru ā 'í'wí zǎá rĩ, ā 'yị fúndru ũvú sī tré, lēé zǎá rĩ nyaá āní, āsīku kọpi nyakí 'ĩ vé mgbáyá ambamba.” Lū Tị'bā ní ĩndĩ. Áséru ní zǎá rĩ á'dízú kọpi ní, ĩní nyazú. Áséru ní mgbáyá 'wií pi gí rĩ āvúgú sīzú, ũlízú jízú 'bẹtí.

'wi

1

'wi
'w

2

'w
i
'wi

'w
ã
'wã

3

'wãrã
'wã rã
'wãrã

í'wí
í 'wí
í'wí

ã'wí
ã 'wí
ã'wí

4

'wãrã
wãrã

í'wí
íwí

5

'wí	'wi	'wí	'wí	'wi	'wi	'wí
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

'w 'w 'W ã'wí kĩnĩ,

"Mgbũwá rĩ nō fô!"

1. Bígá sa mgbáyá vürã mgbũwá be tré ni gé.
2. Áseru sĩ mgbáyá 'wií pi gí rĩ ãvúgú áyu.

Ímbátá 64 rĩ: hụlụhụlụ (h)

h H

Hụlụhụlụ pi rụkí ùndĩ hūwáhūwá be

Í'dụ álu Hụlụhụlụ vé mvá āzó be. Īri ní mụzú újógú Ûkụkụ vú tã ni sī. Ûkụkụ kīnī, “Āzó 'dĩri sī, lē ā sēkí Hūwáhūwá ā ẹsị nyaá mvá rĩ ní.”

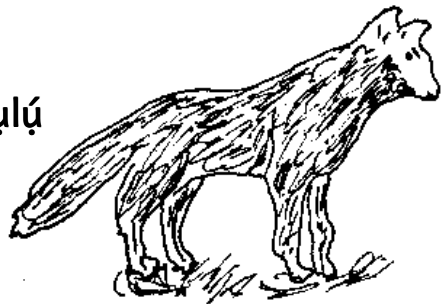
Hụlụhụlụ pi ní ùndĩ rụzú Hūwáhūwá be. Kọpi ní mụzú Hụlụhụlụ vé ọmvụ coó. Kọpi kà ndreé 'ĩ ẹbírĩrú, ĩnī mụzú Hụlụhụlụ vé āngá. Nĩ kuyé, ísúzá mụ ari'ba agá. Kọpi ní mvizú rĩ gé, Hūwáhūwá jì ívé hwēlē ĩndĩ. Hụlụhụlụ í'dụ ínyá, kọpi ní nyazú.

'Yo Hūwáhūwá ní kīnī, “Āndrū ma āyīkō sī má ní fúndru 'yịzú mívé ẹsị nyazú ānī rĩ sī.” Hūwáhūwá kīnī, “Hága! 'Í 'yo ngóni? 'Í lē kpá ā'di 'oó? Káyī, mi ākūdē ārĩ'bá?” Īri ní ívé hwēlē í'dụzú vuzú. Ûrĩ sī, kọpi ní íkpúzú drĩ céré āmvé. Koro Hūwáhūwá ní 'ĩ wazú 'yé pẹtị sígé. Ísú mgbārā ri 'ĩ ụrụ pẹtị rĩ sígé 'dāá'dā. Sē ānī nóni, Hūwáhūwá ri adri pẹtị sígé ụrụ. Hụlụhụlụ vé mvá drā úyé.

1

hụlụhụlụ
hụ
h

hụlụhụlụ

2

hulúhulú
hú lú hú lú
hulúhulú

hūwáhūwá
hū wá hū wá
hūwáhūwá

hága
há ga
hága

3

hága

lága

4

há hã haá hâ hãá há hã

h h H H hūwáhūwá

wi wi Hulúhulú rĩ ágbó.

1. Hulúhulú ọmvú gé 'dǎá'dǎ.
2. Mgbārǎ sē hūwáhūwá ní ínǎ nyaá.

Ímbátá 65 rĩ (Ēndītā)

Álúma ú'dí tĩṅcô

Ú'dú ālu Álúma pi fíkí Ndāngū be ásé gá ā'á ndāá. Mụkí cǎá Mbérémbéré gá ũndré sī. Álúma kĩnĩ, “Ndāngū ímu 'bání íjá ndāá, ari'ba ásé agá rĩpi tré.” Ndāngū kǎ drĩ fūú 'dĩni, koro ndre tĩṅcô tōwú írá gōó Álúma vú sī. Kĩnĩ, Álúma, “Ā'á āmvé nō.” Álúma kĩnĩ, “Íngǎá?” Álúma ní úsu 'duzú mụú tĩṅcô rĩpi ú'bú céré. Ndāngū kĩnĩ, “Ēyí'dĩni fô.” Kôpi gakí zǎá rĩ ũlĩí, ācí ũdēzú zǎá rĩ 'bǎzú 'wizú.

Ū'bútĩ sī, Álúma kĩnĩ, “Zǎá rĩ adri íngóni?” Ndāngū kĩnĩ, ĩri ri 'wi'wi, Ndāngū ní yózu, “Mā í'dú íngōri 'bǎá á'dí?” Álúma kĩnĩ umbe ni. Ndāngū kĩnĩ, “Āndrū mi mụ ẹcĩ be íngūgá?” Álúma kĩnĩ, “Á lě mụú vūrǎ hulúhulú ní útré rĩ gé.” Īri ní mụzú.

Ca ísú yéré drǎ kú u'dogú gǎrǎgá rǔdú agá, ĩri ri mṅamṅa. Álúma ní gōzú Ndāngū rĩ bĩzú, kôpi ní zǎá rĩ gazú ũlĩzú í'wizú. Gōzú úmúzú tĩṅcô zǎá rĩ pi be, ũlĩzú jizú 'bētĩ, ụrukọ ni sēkí jeé mǔfēngǎ ísúzú ānĩ.

kp	õó	r	h	'w	ô	oó	mgb
gb	a	ĩ	uú	'y	tr	ŋ	nj
ěé	é	j	ı	e	ọ	ũú	á

ãnyãngã	dẹdẹ	í'wí	tĩŋcọ
ũdězú	ágó	'wi	tọwú
ambamba	ãzó	'wi'wi	íngõri
újógú	'wārā	ũlĩ	jekí
ākūdē	újá	sěkí	íje
ājē	ŋmaá	hága	áje
íngũgá			

1. _____ hụlụhụlụ ãzó be rĩ íngũgá?

koó kukí 'wi'wi

2. Újógú _____ nõri nĩ rá.

ãmvé ọmvú ọvũ

3. _____ nõri ọvũ ma sۆ.

ãzó ágó újá

4. Hága! Ā'di _____ hūwáhūwá ury nōri nī?

í'wí

fô

ũlī

Ngā í'dē pi kũmgbũ
'dīri ā'di ?

Tāfí Kẹ̀lẹ̀kọ vé rĩ pi

a	A	nd	Nd
b	B	ndr	Ndr
'b	'B	ng	Ng
c	C	nj	Nj
d	D	ny	Ny
'd	'D	ŋ	ŋ
dr	Dr	ŋm	ŋm
e	E	o	O
ẹ	Ẹ	ọ	Ọ
f	F	p	P
g	G	r	R
gb	Gb	s	S
h	H	t	T
i	I	tr	Tr
ì	Ì	u	U
j	J	ụ	Ụ
k	K	v	V
kp	Kp	w	W
l	L	'w	'W
m	M	y	Y
mb	Mb	'y	'Y
mgb	Mgb	z	Z
mv	Mv	ì	Ì
n	N		

Jama Kěļĩkó vé rĩ pi

Tã pá ú'dúkó ámázú rĩ

tí / átá	high tone
ve / umbe	mid tone
mụdrí	mid-high
ádra	high-mid
drã / ĩnĩ	low
ũmvụ	low-mid
ãcí	low-high
izũ	mid-low
írã	high-low

Jama

urulé	high tone mark (acute)
ágágá	mid tone mark
vũgálé	low tone mark (tilde)
'detụ	rising tone ('dǎá)
ngũú	falling tone (kôpi)
ngũlũᅅá	apostrophe
ĩpé	light vowel
ẽnjĩ	heavy vowel